

Posudek vedoucí diplomové práce

Studující: Bc. Eleonore Raynal-Pečený

Název práce: **The Intersection of “Good” Clothes and Slow Fashion from the Perspective of Students of the Faculty of Humanities of Charles University**

Studijní program: Sociální a kulturní ekologie, Fakulta humanitních studií UK

Vedoucí práce: PhDr. Marta Kolářová, PhD.

Předkládaná diplomová práce se zabývá fenoménem pomalé módy (slow fashion), kterou dává do vztahu s postoji mladých spotřebitelů na to, co je podle nich „dobré“ oblečení.

Teoreticky se opírá o koncepty udržitelné spotřeby a politiky životního stylu. Empiricky pak zkoumá názory a praktiky v oblasti nákupu a spotřeby oblečení u vysokoškolského studentstva, konkrétně na FHS UK. Autorka analyzuje spotřebitelské preference a faktory, které je ovlivňují.

Výsledky jejího empirického výzkumu ukazují, že téma spotřeby oblečení je pro mladé lidi aktuální a významné. Rychlá a pomalá móda se také již dostává do širší společenské diskuse, proto oceňují výběr tématu i jeho zpracování.

Práce je členěna na teoretickou (I.) a empirickou část (II.), obsahuje ještě třetí kapitolu III. Findings, což se obvykle zahrnuje do empirické kapitoly. Předmět práce (udržitelná spotřeba oblečení) a výzkumné otázky (o definici dobrého oblečení a pomalé módě) jsou předloženy již v úvodu na s. 10, respektive 12. Autorka zde vysvětluje, že zvolila přístup přes otázku, co je podle spotřebitelů dobré oblečení, neboť motivace spotřebitelů již byly zkoumány. Snaží se tak naplnit mezeru ve vědění, která se týká vztahu mezi percepcemi spotřebitelů o tom, co je dobré oblečení, a principy pomalé módy. Definici dobrého oblečení vytváří zdola, induktivně z dat na základě rozhovorů se studujícími.

Studentka se koncentrovala na dvě hlavní výzkumné otázky: *What do “good” clothes mean for young Czech university students of the Faculty of Humanities of Charles University in Prague? How are “good” clothes related to slow fashion principles for them?* (s. 12) Otázky jsou formulovány správně podle zásad kvalitativního výzkumu, tedy jako otevřené (otázky What? How?) a zaměřené na porozumění perspektivám aktérů (studující FHS).

V teoretické části diplomové práce autorka definuje a rozebírá hlavní pojmy a koncepty, které rámuji její výzkumné snažení. Zabývá se konceptualizací spotřeby obecně, spotřební volby, konkrétně se pak zaměřuje na spotřebu oblečení a módu, rychlou módu a pomalou módu. Dále se věnuje udržitelné spotřebě, politice životního stylu, genderovým nerovnostem v oblasti spotřeby oblečení, hedonismu a typologizaci udržitelných spotřebitelů. Zajímavé je, jak se popasovala s pojmem „dobré“ oblečení. Nepodařilo se jí přímo tento koncept dohledat v literatuře, proto vytvořila vlastní definici, ale zároveň nevzdala komunikaci s odbornými zdroji a hledala v nich zmínky o preferencích spotřebitelů, které by mohly souviset s tím, co je „dobré“ oblečení (s. 44-48).

Pro názornost autorka využívá převzaté tabulky, grafy a obrázková schémata, která práci oživují a přispívají k pochopení některých konceptů. Využití grafických prostředků

v teoretické pasáži je pro mě u diplomové práce novinka, ale nevěděla jsem, zda je to na SKE běžné. Vzhledem k tomu, že studentka u všech grafů pečlivě odkazuje na zdroje, nechala jsem jí v tom volnou ruku.

Eleonore v teoretické části prokázala, že se dokáže zorientovat v odborné literatuře, dokáže s ní pracovat a přetvořit do vlastního logického textu, který jí slouží jako opora pro vymezení výzkumného pole.

V empirické části dvě hlavní výzkumné otázky rozvádí do podrobnějších jedenácti otázek a popisuje svou výzkumnou strategii, která spočívá v kvalitativním přístupu. Dobře vysvětluje vybraný vzorek (záměrný výběr), techniku sběru dat (polostrukturované rozhovory) i tvorbu scénáře rozhovoru, kde vycházela z toho, že chce položit aktérům stejné otázky, aby získala komparovatelné odpovědi. Výběr studujících na FHS UK zdůvodňuje tím, že zde v loňském roce proběhl protest proti konferenci Vogue o udržitelnosti sponzorované nadnárodními korporacemi, kterou někteří studující považovali za greenwashing. Při analýze dat z rozhovorů využívala techniku kódování pro organizaci jednotlivých témat.

Eleonore dobře reflektuje svou pozici výzkumnice ve zkoumaném poli, které na jednu stranu zná (její fakulta), ale na druhou stranu pro ni jako pro Francouzku představuje naprosto jiné kulturní prostředí z hlediska volby oblečení a spotřeby obecně. Také popisuje technické a jiné problémy při získávání rozhovorů a omezení svého výzkumu. Rozebírá i etické souvislosti výzkumu (samozřejmě má informovaný souhlas, anonymizaci, ujištění o možnosti výzkum nebo otázku odmítnout atp.), čehož si cením. Uvědomuje si limity kvalitativního výzkumu a nemožnost generalizace na celou populaci.

Sekci Finding (zjištění z empirického výzkumu) diplomantka dělí přehledně na dvě velké části podle hlavních výzkumných otázek a další podkapitoly podle dílčích otázek. Analýzu tak tedy člení podle tematických okruhů, což text činí velmi přehledným. Studentka provádí syntézu odpovědí jednotlivých respondentů vlastními parafrázemi a výrazné příklady uvádí doslovnými citacemi. I v empirické části najdeme schémata (např. 64) a tabulky (s. 77), tato už jsou ovšem dílem autorky a přehledně sumarizují jednotlivá zjištění nebo různé aspekty nákupu oblečení.

V závěrečné části Results/Summary and Discussion diplomantka shrnuje výsledky svého výzkumu. Zjišťuje, že dotazovaní studující se zajímají o trvanlivost oblečení a většina z nich přechází na pomalou módu nejen z environmentálních motivů, ale z důvodu osobních potřeb. Oblečení, které déle vydrží, vyjde ve výsledku levněji než rychlá móda. Důležité mi připadá, jak vysvětluje rozpor mezi názory a jednáním (attitude-behavior gap). Svá zjištění dává do souvislostí s odbornou literaturou a výsledky jiných výzkumů, čehož si velmi cením.

V závěru (Conclusion) autorka vytváří kategorizaci spotřebního chování v oblasti oblečení a rozděluje spotřebitele na základě svých dat do pěti kategorií. Následně identifikuje tři fáze spotřeby oblečení, které zjistila u svých informantů a které rámuje přechod od rychlé k pomalé módě u mladých spotřebitelů ve vztahu k věku a informovanosti o negativních dopadech rychlé spotřeby. To považuji za příspěvek k teorii a skutečně nadstandardní aspekt diplomové práce. Musím přiznat, že v tomto jsem diplomantku nevedla a že mě tím velice pozitivně překvapila.

Co se týče formální stránky práce, text je psán v angličtině, což není rodná řeč ani diplomantky, ani vedoucí, proto nemohu úplně posoudit gramatiku a jazyk. Seznam literatury zahrnuje velké množství především zahraničních zdrojů v angličtině a francouzštině, z knižní produkce a zejména aktuálních článků v odborných časopisech. Práci doplňuje několik příloh, je to seznam anonymizovaných informantů, scénář rozhovorů v češtině a angličtině, příklad pasportizace rozhovoru a transkript jednoho rozhovoru.

Chci velmi ocenit způsob práce studentky a komunikaci s vedoucí diplomové práce. Eleonore pracovala poctivě a pečlivě a zároveň velmi intenzívně již od podzimu 2023. Naše komunikace nad metodologickými postupy i konkrétními pasážemi textu probíhala v podstatě na týdenní bázi. Studentka velmi promptně reagovala na mé připomínky a prokázala velmi proaktivní přístup k psaní diplomové práce.

Celkové hodnocení: Diplomová práce je velmi kvalitním textem o aktuálním tématu, které je relevantní celospolečensky i pro zkoumané aktéry. Autorka zvládla jak práci s teoretickou literaturou, tak realizaci vlastního kvalitativního výzkumu. Práce je přehledná, srozumitelná a především soudržná, to znamená, že velmi úzce spojuje teoretické zaměření s empirií přes dobře formulované výzkumné otázky a podotázky. Přínos práce spočívá v detailním analytickém rozboru preferencí mladých lidí v oblasti módy, vysvětlení jejich voleb a poukázání na obtížnost udržitelné spotřeby oblečení. Text v závěru obsahuje typologizaci spotřebního chování a tím může přispět k teorii udržitelné spotřeby.

Diplomová práce je na skvělé úrovni, proto ji **doporučuji k obhajobě** s hodnocením **výborně** (20 bodů).

Otázka do diskuse:

V čem vidí autorka specifčnost svého vzorku – studujících na FHS UK – ve vztahu ke spotřebě oblečení? Jak se odlišuje spotřeba v oblasti módy v Česku a ve Francii?

V Praze 4. 6. 2024

Marta Kolářová